

ROLUL PRACTICILOR BIOETICO-MEDICALE IN CONTEXTUL IMPLIMENTĂRII IMPERATIVELOR STRATEGICE DE SUPRAVIEȚUIRE A OMENIRII

Serghei Sprincean

Catedra Filosofie și Bioetică a USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Role of bioethical and medical practices in the context of implementing of strategic imperatives of humanhood survival

Success of humankind survival concerns more and more scientists, politicians and businessmen. Global crises represent the main danger which menaces the future of Homo Sapiens. In the article is stressed the importance of medical and bioethical theory and practice, as well as the role of physician in fulfilling this goal. The identifying of imperatives of the process of humanhood survival, supposes a special attention for necessities and priorities of human. Survival of Human must be produced not only quantitatively, but also qualitatively, preserving continuity in his biological, spiritual and cultural evolution.

Rezumat

Reușita supraviețuirii omenirii preocupă tot mai mulți savanți, politicieni și businessmani. Criza globală reprezintă pericolul suprem ce amenință viitorul lui Homo Sapiens. În articol se arată importanța teoriei și practicii medicale și bioetice, precum și rolul medicului în atingerea scopului propus. Identificarea imperativelor procesului de supraviețuire a omenirii presupune o atenție sporită pentru necesitățile și prioritățile omului. Supraviețuirea Omului trebuie să se producă nu doar cantitativ, dar mai cu seamă calitativ, păstrându-se o continuitate în evoluția sa biologică, spirituală și culturală.

Biomedicina și Bioetica, în ultimele decenii, parcurg o perioadă de transformări majore în vederea conformării acestora la prioritățile și strategiile de viitor ale comunității umane în vederea atingerii unui echilibru și stare de stabilitate durabilă mai mult sau mai puțin permanentă, în contextul intensificării amenințărilor la adresa existenței și progresului regnului uman, a colectivității umane în totalitatea ei, precum și la adresa Omului ca specie biologică și entitate civilizațional-comunitară [4]. Practicile biomedicale moderne și experiențele extreme acumulate de civilizația umană în ultimele decenii induc opinia precum că anume medicina ca știință de avangardă, dar și ca practică socială, și prin intermediul medicinei vine să confirme și bioetica și, ca rezultat, să întărească această opinie, precum că aceste domenii și direcții de evoluție a civilizației constituie unele dintre cele mai importante din punct de vedere al furnizării unor clișee și instrumente metodologice în vederea soluționării mai multor situații de criză și, în consecință, a anihilării sau micșorării intensității mai multor amenințări globale pentru societatea modernă, iar prin acestea se oferă și se furnizează întregii societăți umane o șansă reală și posibilități adecvate de supraviețuire crizelor majore de nivel mondial și de propășire ulterioară depășirii acestor amenințări și pericole.

Fără îndoială rămâne în vigoare pe perioada pregătirii omenirii pentru confruntarea crizelor iminente și ipoteza deja confirmată și reconfirmată de nenumărate ori, potrivit căreia practica nu se poate lipsi de teorie, adică criza la scară mondială, care este prin excelență o situație ce ține nemijlocit și implicit de planul material și practic, poate și trebuie controlată și dirijată prin găsirea soluțiilor imediate, mai cu seamă, utilizând resursele teoretico-intelectuale ale omului. Atenuarea impactului crizei mondiale globale asupra viitorului speciei umane, fără de orice umbră de îndoială, î-și are originea și punctul de pornire anume în progresul și reforma atît a științei ca sistem de cunoștințe teoretico-practice, cît și a mentalității omului de știință contemporan, care pe viitor trebuie și este chiar condamnat să devină o entitate, o “mașinărie” de sinteză și analiză a informației și datelor provenite din diverse surse de sorginte ideatoco-raționalistă și practico-experimentală.

Știința contemporană reprezintă o comuniune bine încheată de idei și paradigme, metodologii și construcții teoretice, care sunt bine pregătite pentru o eventuală criză a praxisului uman și care, în situații extreme, ar fi capabilă să acorde un suport și sprijin substanțial efortului lui Homo Sapiens de a găsi soluții eficiente în perioade scurte de timp. Aceasta începe să devină, și cu timpul va reprezenta o direcție strategică de dezvoltare a științei, și anume este vorba de creșterea expresă a capacității științei viitorului de a fi mai mobilă, mai maleabilă și mai deschisă posibilelor inconveniențe și schimbări ale principiilor tradiționale ale științei [1]. Netradiționalul, inventivitatea și noutatea începe să domine gândirea științifică ca și pe cea profană și, peste o perioadă, inevitabil, va ajunge să fie exacerbă și exagerat și acest principiu și pilon al cunoașterii științifice al viitorului pe perioada crizei fără de precedent ce va amenința omenirea cu dispariția acesteea. Erodarea pilonilor de bază, a postulatelor fundamentale cu trecerea timpului și cu schimbarea priorităților, este tot atât de naturală în cadrul dezvoltării științei ca și pentru organizarea și funcționarea corpului social. În orice caz, schimbările majore fundamentale se produc la intervale temporale importante și sub presiunea substanțială a necesităților emergente, încadrate în anumite crize revoluționare de proporții globale, față de care nici un domeniu social nu rămâne indiferent, vibrând în felul său propriu, modificându-se și adaptându-se în căutarea unor soluții vitale.

Dat fiind faptul ca omenirea la ora actuală deja este puternic afectată de criza globală care o solicită din ce în ce mai mult, presupunem că o astfel de renunțare la specificul și caracterul relevat mai sus, al științei contemporane abia perceptibil astăzi, dar care v-a deveni marcant pentru știința de mâine, v-a deveni cu adevărat actuală numai după depășirea completă a crizelor contemporane și înlăturarea definitivă a pericolelor ce amenință acum Omenirea. Perioada post-criză trebuie să preocupe comunitatea științifică mondială, deoarece anume regândirea principiilor existenței umane și priorităților acesteea, a valorilor și imperativelor societății de poimîine ne va deschide și va limpezi cu adevărat realitatea asupra posibilităților de organizare strategică a societății zilei de mâine, adică pe perioada cea mai definitorie în lupta hotărîtoare și bătălia finală cu criza mondială pluridimensională.

În acest context, știința medicală reprezintă un domeniu de avangardă și totodată unul experimental la scară individuală și comunitară dar care este utilizat și solicitat pentru testarea posibilelor situații de urgență ce ar putea să survină la nivel mondial și global. Domeniul teoretico-practic al eticii biomedicale, din această perspectivă, devine maximal important, mai ales în perspectiva normizării și, într-o măsură binecunoscută, a normalizării cercetărilor teoretice în domeniul medical și în cel al sănătății publice, dar mai ales a praxisului biomedical și sanitar public. Intrarea în normalitate și stabilirea strictă a limitelor etice ale admisibilului în cadrul practicii biomedicale se prezintă a fi mai mult o adaptare la cerințele indiscutabile ale timpului, specifice condițiilor, contextului și anturajului perioadei depășirii crizei globale [3]. Ocrotirea sănătății demult nu mai este doar o sferă ordinară a activității umane, ci reprezintă o preocupare de importanță globală cu repercusiuni majore asupra viitorului omenirii, fapt bine conștientizat și reflectat în numeroasele strategii politice și sociale ale celor mai avansate state ale lumii, cât și la nivelul celor mai influente organizații mondiale și regionale.

Pregătirea noilor cadre de medici și lucratori ai sistemului sanitar nu poate fi comparată cu pregătirea școlară și instruirea a nici unei categorii profesionale, dat fiind importanța socială și impactul general sistemic al personalității lucrătorului din sfera de ocrotire a sănătății publice și calității moral-profesionale a acestuia. Anume medicul, în cadrul civilizației viitorului, va întruni cele mai complexe atribute personale și socio-profesionale, va avea cele mai importante și solicitante responsabilități atât față de fiecare persoană în parte cât și față de colectivitatea umană în totalitatea ei. Anume medicul cu bagajul său enorm de cunoștințe vaste în ceea ce privește buna funcționare fiziologică a organismului uman, dar și luînd în considerare aptitudinile și calitățile (în virtutea obligațiilor sale profesionale și general-sociale) de a asigura și a prezerva climatul optimal funcționării sistemului de relații sociale și aprofundării sistemului valoric și al celui referitor la normele social-morale, fără de care noțiunea de Sănătate își pierde orice sens, va trebui să-și asume, în Societatea viitorului, și deja la etapa actuală începe să procedeze în acest

sens, grija pentru supraviețuirea omenirii ca totalitate civilizațională și a Omului ca specie biologică. Este ca și prestabilit și predestinat ca anume lucrătorul medical să devină factorul social și profesional cel mai activ în implementarea principiilor și imperativelor noi de viață, a celor pe care azi le promovează asiduu Bioetica, în noile condiții de conștientizare a pericolelor globale maxime și de organizare socială maximală, bazate pe legile sinergeticii [2].

Problematica supraviețuirii regnului uman este deja totuși una mult prea dezbătută și discutată de către numeroși gânditori, filosofi, sociologi, politologi, politicieni, psihologi etc. în diferite perioade ale evoluției sociale, politice, spirituale, religioase, morale, în perioade de epidemii și războaie, conflicte și dezastre de tot felul (naturale, sociale etc.). Acest subiect apare mereu în prim planul dezbaterilor publice și iese, de regulă, din cercul restrâns al specialiștilor și oamenilor de știință doar în momentele de cumpănă, atunci când argumentele comunității științifice în favoarea intensificării necesității elaborării unei strategii de ieșire din criză sau a necesității acordării unei atenții deosebite și atitudini mai speciale, adoptării unor măsuri suplimentare de precauție etc., nu mai pot fi ignorate, realitatea fiind prea evidentă și izbitor de diferită de starea sa obișnuită. Anume sentimentul și senzația de obișnuință reprezintă acel impediment, acea barieră ce trebuie depășită pentru a corecta starea lucrurilor destul de mult (dacă nu - ireparabil) degradată și în cazul crizei pluridimensionale contemporane. Ambițiile și interesele, pasiunile și preferințele reflectate în anumite strategii și politici, ordonate în anumite algoritme de acțiuni și mișcări, atât la nivel individual, de comuniune, dar mai ales la nivel de stat și națiune se cristalizează și se depun la baza unor obișnuințe iraționale, prea puțin conștientizate, ce dictează practic comportamentul structurilor statale și suprastatale pe plan internațional și regional, determină configurația deciziilor, aparținând instituțiilor și agențiilor mai mult sau mai puțin influente, pe plan internațional și național, atitudinea și, într-un final, coraportul factorilor și actorilor individuali, comunitari, naționali și internaționali față de problematica necesității de supraviețuire în sine, ca și față de metodologia și ordinea acțiunilor necesare de întreprins pentru atingerea acestui scop, elaborate de toreticieni (savanți, intelectuali, gânditori) în comuniune și în tandem cu practicienii (politicenii, liderii sociali, companii cu potențial economic și militar (de forță) major etc.).

În acest sens se înscrie, deja tradițional, poziția oficială a SUA pe plan internațional, reiterată în mod repetat în cadrul numeroaselor organisme mondiale, unde SUA joacă un rol dominant, față de soluționarea celor mai stringente probleme globale, precum cea ecologică, demografică, umanitară (lupta cu sărăcia, pandemiile, insuficiența accesului la serviciile medicale, la învățământ, insuficiența de apă, alimente, alte resurse geonaturale comune...), invocând cel mai des prioritatea Crezului național american (American Dream), SUA fiind considerat și pământul făgăduințelor, țara tuturor posibilităților, idealizând nejustificat modulul tradițional, obișnuit de viață a americanului care, în baza ideologiei naționale de învingător, încă de pe timpurile cuceririi „Vestului Sălbatic”, nu trebuie să se autolimezeze în nimic.

Problematica imperativelor de supraviețuire a omenirii devine azi una de bază în contextul ierarhizării priorităților în cadrul procesului de supraviețuire a speciei umane prin depășirea problemelor și situațiilor critice ce pun în pericol maxim existența viitoare a umanității. Însă înainte de elaborarea și aprofundarea imperativelor prioritare în procesul de supraviețuire globală se impune necesitatea identificării nevoilor fundamentale și condițiilor vitale fără de care omul ca individ și entitate bio-psiho-socială nu poate exista în plan fizic, înainte de toate. În contextul discutării imperativelor supraviețuirii se remarcă mai multe aspecte și laturi importante, printre care elementele specificului calității supraviețuirii capătă un aspect special, pe lângă latura cantitativă a supraviețuirii umane în contextul salvagărdării biosferei planetare. Cantitativ, problematica supraviețuirii omului în contextul depășirii crizelor pluridimensionale, se referă la prezervarea numerică a umanității și trecerea peste „prăpastia” primejdioasă a depășirii pericolelor fără de o scădere importantă a numărului populației Terrei, ceea ce ar putea cauza un dezechilibru major în planificarea existenței societății umane pe viitor.

Totodată aspectele calitative ale supraviețuirii omului ca specie și ca reprezentant al civilizației umane contemporane presupune nu doar o continuitate în existența fizică, pe plan

material al omului, dar și o continuitate durabilă, în sensul creșterii sale evolutive, atât din punct de vedere cultural, moral, general-civilizațional, dar și din punct de vedere a spiritualității sale. Scăderea nivelului de viață, a standardelor confortului existenței cotidiene a omului, în prezent și în viitor, fără dubiu trebuie interpretat ca un atac la idealurile și imperativele calitative a supraviețuirii umanității în totalitatea ei. Printre aceste aspecte de importanță majoră, în vederea progresului și succesului eforturilor de depășire a crizei globale se înscriu și prioritățile de păstrare și aprofundare a diversității etnico-naționale, a moștenirii culturale pe care civilizația contemporană globalizantă tinde să o reducă la niște parametri generali depersonificați, sărăcind-o și distrugând prin asta resursa naturală și cea mai indicată pentru sprijinul potențialului umanității de depășire a crizei.

Totuși, obiectivul suprem de supraviețuire calitativă a omenirii în totalitatea ei, ne negliindându-se aspectele diversității culturale, etnice, religioase etc. împreună cu supraviețuirea întregii biosfere, în toată biodiversitatea ei, rămâne a fi un obiectiv maxim de realizat, dincolo de orice fel de apartenențe, atât pentru comunitatea civilă (savanți, opinie publică, businessmani etc. ce au tendința să intervină în spațiul public pentru a-și promova părerile personale și de a-și urmări interesele private) cât și pentru societatea politică (politicieni și funcționari ce au datoria să urmărească interesul public).

Bibliografie

1. **Scripcaru Gheorghe, Ciucă Aurora, Astărăstoae Vasile, Scripcaru Călin.** *Bioetica, științele vieții și drepturile omului.* Iași, 1998
2. **Țirdea Teodor N.** *Introducere în sinergetică.* Chișinău, 2003
3. **Țirdea Teodor N.** *Elemente de bioetică.* Chișinău: Medicina, 2005
4. **Поттер Ван Р.** *Биоэтика: мост в будущее.* Киев, 2001

PROBLEMA PROCREĂRII ÎN GÂNDIREA PATRISTICĂ: ANALIZĂ ETICO-FILOSOFICĂ

Ion Banari

Catedra Filosofie și Bioetică USMF „Nicolae Testemițanu”

*...cu dreptate se poate spune că nici sufletul
nu există înainte de trup, și nici trupul nu există
înaintede suflet, ci pentru amândouă nu-i decât un
singur început...*

Grigore de Nyssa

Summary

The problem of the procreation in the patristic thought: ethical and philosophical analysis

The divergences within the opinions focused on the moral problems of the contemporary world are founded on two extremes. One of them is the moral and religious conception and another one is the secular moral. The first affirms the existence of God and the some divines lows on which the ethical difficulties must be reported. The second denies and secularizes itself of these conceptions. This study analyzes the patristic position on some bioethical classical dilemmas like the embryo's status, the abortion, the state new-borns and premature deaths.

Rezumat

Divergențele de opinii axate pe problemele morale ale lumii contemporane se fundamentează la doi poli. Unul dintre aceștia este concepția moral-religioasă, iar celălalt morala seculară. Prima susține existența unui Creator și a unor legi divine la care trebuie raportate